

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Spodbujanje kulturnih in ustvarjalnih sektorjev za rast in delovna mesta v EU

(COM(2012) 537 final)

(2013/C 198/06)

Poročevalec: **g. PEZZINI**

Soporočevalec: **g. KONSTANTINO**

Evropska komisija je 19. decembra 2012 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Spodbujanje kulturnih in ustvarjalnih sektorjev za rast in delovna mesta v EU

COM(2012) 537 final.

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI), zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 12. marca 2013.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 489. plenarnem zasedanju 17. in 18. aprila 2013 (seja z dne 17. aprila) s 175 glasovi za, 2 glasovoma proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Odbor je prepričan, da sta **kultura in ustvarjalnost** za Evropo:

— **temeljni vrednoti, na katerih je osnovana identiteta EU** in njen model socialnega tržnega gospodarstva;

— **zmagovalna kombinacija z vidika** kakovostnega **gospodarskega, družbenega in produktivnega razvoja** na lokalni, regionalni, nacionalni in evropski ravni;

— **ključna elementa primerjalne prednosti evropske dodane vrednosti** pri snovanju, razvoju, proizvodnji in potrošnji materialnih in nematerialnih dobrin;

— **ključni dejavnik, ki spodbuja konkurenčnost in vključuje** vsa področja gospodarstva in družbe;

— **vir izjemnega potenciala** za ustvarjanje več in boljših delovnih mest;

— **mednarodni izkaz ugleda in izvirnosti** EU v svetu.

1.2 **EESO meni**, da je glede na vse pomembnejšo vlogo ustvarjalnih in kulturnih sektorjev pri razvoju evropskega gospodarstva in pri mednarodnih obetih potrebna **srednje-ročna do dolgoročna strategija**, ki bi omogočila:

— trdno in skladno **družbeno razsežnost** kulturnih in ustvarjalnih sektorjev, s pomočjo katere bi se na novo opredelili in prekvalificirali obstoječi poklici, zagotovili enaki pogoji dela in spodbudil skriti potencial, pa tudi da bi se:

— sprostil celoten potencial za ustvarjanje novih delovnih mest v kulturnem in ustvarjalnem sektorju ter zagotovile kakovostne zaposlitve v smislu spoštovanja temeljnih pravic;

— na novo opredelila in prekvalificirala obstoječa poklicna znanja;

— zmanjšali upravno breme in birokratski postopki za mala in srednje velika podjetja (MSP), mikropodjetja in samozaposlene osebe;

— postopki reorganizacije in prestrukturiranja podprli z ukrepi usposabljanja za prekvalifikacijo v okviru preglednega obveščanja in svetovanja zaposlenim ter ob popolnem spoštovanju pravic in dostojanstva posameznikov;

— spodbujal strukturiran socialni dialog za kulturne in ustvarjalne sektorje v celoti, ob povezovanju evropske in nacionalne ravni ter ravni podjetij;

— opredelil ustrezen evropski regulativni okvir, ki bi bil zmožen zagotoviti kulturno raznolikost in široko izbiro, zmanjšati upravno breme, olajšati mobilnost v vsej EU in na svetovni ravni.

— **tehnološko razsežnost z dodatno ustvarjalno vrednostjo**, ki bi spoštovala pravice intelektualne lastnine na notranjem trgu, a tudi in predvsem na mednarodni ravni; spodbudila raziskave novih tehnologij in inovativnih uporab proizvodov in procesov; močno podprla nove procese in nove digitalne priložnosti z evropskim znakom kakovosti; zagotovila razvoj vrednostne verige prek skupnih mrež in sistemov distribucije;

- **razsežnost teritorialnega dialoga s civilno družbo**, s pomočjo katere bi se za kulturne in ustvarjalne sektorje uporabljala shema strukturiranega dialoga na evropski, nacionalni in teritorialni ravni; spodbudil razvoj ustvarjalnih in kulturnih sektorjev, ki so potrebni za oživitev in kvalifikacijo lokalnih skupnosti, njihovih izraznih in ustvarjalnih talentov, intelektualnih poklicev in zaposlitev;
- **mednarodno razsežnost ustvarjalne in kulturne Evrope**, v skladu z mednarodnimi obveznostmi v okviru konvencije Unesca o kulturni raznolikosti, s pomočjo katere bi se ovrednotili novi modeli poslovanja, ki oblikovanje vključujejo v vrednostno verigo in kjer so vsi akterji sposobni dodati vrednost proizvodom in procesom, ki jih je na svetovnih trgih mogoče opredeliti kot primere evropske odličnosti; umetniška dela pa bi se s prilagodljivimi, dostopnimi in učinkovitimi instrumenti zaščitila pred piratstvom in ponarejanjem;
- **finančno razsežnost in razsežnost dostopa do posojil**, da se – tudi z davčnimi olajšavami, davčnimi dobropisi in odpravo dvojnega obdavčenja – podprejo sektorske pobude na notranjem in mednarodnem trgu in zagotovijo instrumenti, ki za dostopanje do posojil upoštevajo značilnosti sektorja, zlasti v zvezi z jamstveno shemo, ki je prilagojena mikropodjetjem in nematerialnim projektom.

1.3 EESO poziva Komisijo, naj natančno preuči izvajanje zakonodaje Skupnosti na področju kulturnih in ustvarjalnih sektorjev, zlasti v zvezi z ustreznimi pravili politike na področju konkurence, pravic intelektualne lastnine in delovnega prava ter zaščite klavzul mednarodnih sporazumov, ki jih je EU sklenila s tretjimi državami.

1.4 Odbor Komisiji predlaga, naj preuči možnosti in načine za organizacijo razširjenega foruma za zainteresirane strani v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih, da se bolje – tudi s pomočjo participativnega projekta predvidevanja – opredelijo vsi akterji na tem področju in začrtajo ključne značilnosti srednjeročnega do dolgoročnega strateškega akcijskega načrta za oživitev rasti in ustvarjanje kakovostnih delovnih mest; takšen akcijski načrt bi moral temeljiti na medsektorski strategiji na lokalni, regionalni in evropski ravni, z aktivnim sodelovanjem držav članic, regionalnih in lokalnih oblasti, socialnih partnerjev in civilne družbe;

1.5 Odbor poziva k takojšnji sprožitvi posebnih pobud za boj proti negotovi zaposlitvi v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih, za zagotovitev enakih pogojev dela za vse zaposlene v sektorju, zlasti za dejavnosti samozaposlenih oseb ali neobičajne dejavnosti, ki se izvajajo v okviru podizvajanja, predvsem za občasno delo; za zagotovitev varnega in enakopravnega dostopa do digitalnih mrež za vse.

1.6 EESO Komisijo opozarja, da je treba prilagoditi regulativni okvir posebnostim kulturnih in ustvarjalnih sektorjev, zlasti na področju intelektualne lastnine, poenostaviti upravljanje in obdavčevanje ter zagotoviti enako obravnavo DDV za tiskane in digitalne komunikacije, predvsem za majhna podjetja v teh sektorjih.

1.7 Po mnenju EESO je treba premisliti o možnosti oblikovanja struktur dialoga s civilno družbo, osredotočenih na državljana, tako da se izkoristi evropsko leto državljanov.

2. Kulturni in ustvarjalni sektorji v Evropi

2.1 Kulturni in ustvarjalni sektorji so v Evropi ključni strateški vir: odličnost in konkurenčnost Evrope v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih sta rezultat prizadevanj umetnikov, avtorjev, ustvarjalcev, strokovnjakov in podjetnikov oziroma posameznikov s tradicionalnimi in inovativnimi sposobnostmi ter formalnimi in neformalnimi znanji, ki jih je treba ohraniti, spodbujati in ovrednotiti.

2.2 Odbor je v preteklosti že poudaril, da so "evropske kulturne in ustvarjalne industrije (KUI) [...] – kot priznava strategija Evropa 2020 – osrednjega pomena za rast, konkurenčnost in prihodnost Evropske unije in njenih državljanov. [...] So tudi vir primerjalne prednosti, ki je drugeje ni mogoče doseči, dejavniki lokalnega razvoja in gonila industrijskih sprememb" ⁽¹⁾.

2.3 Na podlagi opredelitev iz zelene knjige iz leta 2010 ⁽²⁾ so kulturne industrije *industrije, ki proizvajajo in razširjajo dobrine ali storitve, ki se v času nastanka obravnavajo z vidika njihove posebne značilnosti, uporabe ali namena, ki vsebujejo ali izražajo kulturne vsebine, ne glede na njihovo morebitno tržno vrednost*, kar je v skladu s konvencijo Unesca iz leta 2005 ⁽³⁾, ustvarjalne industrije pa so "industrije, ki kot vložek uporabljajo kulturo in imajo kulturno razsežnost, njihovi rezultati pa so po večini funkcionalni" ter zajemajo "arhitekturo in oblikovanje, ki elemente ustvarjalnosti vključujeta v širše procese, ter podsektorje, kot so grafično in modno oblikovanje ali oglaševanje".

2.4 Delitev področij, ki so zajeti v kulturnem in/ali ustvarjalnem sektorju, pa je še vedno nejasna ⁽⁴⁾, zaradi česar je težko ugotoviti dejanski obseg njihovega prispevka za razvoj BDP in zaposlovanja.

2.5 V okviru predloga okvirnega programa "Ustvarjalna Evropa" ⁽⁵⁾, o katerem je Odbor že izrazil svoje mnenje ⁽⁶⁾, so kulturni in ustvarjalni sektorji opredeljeni kot: (člen 2) *vsi sektorji, katerih dejavnosti temeljijo na kulturnih vrednotah in/ali umetniških in ustvarjalnih izrazih, ne glede na to, ali so te dejavnosti tržno ali netržno usmerjene, in ne glede na to, katera vrsta strukture jih izvaja. To bi moralo izrecno vključiti založniški in grafični sektor ter sektor publikacij in digitalni sektor.*

⁽¹⁾ UL C 051, 17.2.2011 str. 43–49.

⁽²⁾ COM(2010) 183 final.

⁽³⁾ Glej: http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=33232&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

⁽⁴⁾ European Statistical System Network on Culture ESSnet-Culture (mreža evropskega statističnega sistema za kulturo) – končno poročilo 10/2012.

⁽⁵⁾ COM(2011) 785 final.

⁽⁶⁾ UL C 181, 21.6.2012, str. 35–39.

2.6 Ti sektorji so leta 2008 predstavljali 4,5 % celotnega evropskega BDP in približno 3,8 % delovne sile, kar pomeni 8,5 milijona oseb (7).

2.7 Evropski parlament se je strinjal z zgoraj navedeno opredelitvijo in izrecno dodal še **muzeje in modno industrijo**.

2.8 Čeprav je delež kulturnih in ustvarjalnih sektorjev v okviru evropske gospodarske proizvodnje zelo pomemben in se povečuje ter ima velik vpliv na zaposlitev (8), pa se zaradi množice obstoječih opredelitev tako Svetovne organizacije za intelektualno lastnino, OECD, Konference Združenih narodov za trgovino in razvoj kot tudi Sveta Evrope ni mogoče opreti na trdno osnovo ali mednarodno primerljive statistične podatke: v EU se stališča o deležu BDP razlikujejo in segajo vse od 2,6 % (zelena knjiga), 3,3 % (program Ustvarjalna Evropa), 4,5 % (9), pa tja do 6,5 % (Svet Evrope); število zaposlenih na tem področju pa se giblje med 5 milijoni zaposlenih, 8,5 milijona (10) in celo skoraj 18 milijoni zaposlenih (11).

2.9 Diverzifikacija evropskih kulturnih in ustvarjalnih sektorjev je razvidna iz značilnosti strukture sektorja, v katerem je veliko malih, srednje velikih in mikropodjetij, ki sestavljajo okoli 80 % celotne produkcije. Delež velikih podjetij je manjši od 1 %, čeprav imajo več kot 40-odstotni delež vseh zaposlenih v sektorju (12).

2.10 Takšna sestava kulturnih in ustvarjalnih sektorjev v Evropi je problematična z več vidikov: z vidika razvoja znanja kot tudi dostopa do financiranja, spodbujanja novih modelov poslovanja in zaščite pravic intelektualne lastnine, težavnosti dostopa do mednarodnih trgov in izboljšanja povezav z drugimi sektorji, da sploh ne omenjamo težavnosti glede vzajemnega priznavanja kvalifikacij (formalnih, neformalnih itd.) (13).

2.11 Če v Evropi sektorji, ki predstavljajo neindustrijsko jedro, torej vizualne umetnosti, uprizoritvene umetnosti in zgodovinsko-umetniška dediščina, pogosto ohranjajo velik strateški pomen, je ta pomen v Združenih državah predvsem najizrazitejši v industrijskih sektorjih z močno tržno naravnostjo.

2.12 **Ameriški model** predstavlja naravno referenčno točko za države, katerih glavna skrb je oblikovanje sistema kulturne proizvodnje, ki ni zelo odvisen od javnega financiranja in je močno usmerjen v dobičkonosnost.

2.13 **Japonska** predstavlja vodilno državo, in sicer ne zgolj v Aziji, saj je skozi čas razvila sekularne in izrazito specifične

oblike proizvodnje z novimi in izvirnimi oblikami kulturne industrije, ki so namenjene kar najširši javnosti in se osredotočajo na vsečnost trgu.

2.14 Na **Kitajskem** potekajo velika prizadevanja za vlaganje v infrastrukturo na kulturnem področju, in sicer z odločno strategijo, ki omejuje prodiranje ameriških kulturnih vsebin, in izrazitim zanimanjem za evropske organizacijske modele ter vlogo javnih ukrepov za oblikovanje in podpiranje lokalnih kulturnih sistemov.

2.15 V **Indiji** je kulturna industrija najsilovitejši razvoj doživela na področju kinematografije, ki je deležno hitre rasti prihodkov, čeprav gre za proizvodnjo, ki je močno ukoreninjena v tradicionalni indijski kulturi in je zato manj zanimiva za tisti del javnosti, ki te kulture ne pozna.

2.16 **Latinska Amerika** dandanes doživlja izjemno rast lastne kulturne industrije, tudi zahvaljujoč vplivu španske kulture v Združenih državah ter hitremu gospodarskemu in demografskemu razvoju v Mehiki, medtem ko **Brazilijska** doživlja precejšnji kulturni razcvet tudi izven glasbenega področja. Po drugi strani pa Afrika razvija svojo izvirno kulturno dušo, ki se navdihuje tudi prek mnogih stikov s kulturnim svetom iz vse Evrope: stiki med obema celinama in umetniško izobraževanje nas lahko naučijo veliko o vsakdanjiku in globalni kulturi regije, tako da se odpravijo ovire, ki preprečujejo sodelovanje.

2.17 EESO se je vedno zavzemal za sprejetje strategije, ki bi v celoti izkoristila potencial poklicev v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih v EU, da se spodbudita zaposlovanje in rast: že leta 2004 je Odbor v mnenju na zaprosilo komisarke Viviane Reding opozoril na probleme evropskih kulturnih in ustvarjalnih sektorjev (14). Ta stališča so bila poudarjena in nadalje razvita v številnih mnenjih, ki so sledila (15).

2.18 Evropa je daleč največja izvoznica proizvodov ustvarjalne industrije na svetu. Če želimo ohraniti ta položaj, moramo vlagati v zmogljivost teh sektorjev, da lahko delujejo preko nacionalnih meja. V tem smislu sta se izrazila Svet v sklepih z dne 12. maja 2009, pa tudi Parlament v svoji resoluciji z dne 12. maja 2011.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Odbor se zaveda, da sta odličnost in konkurenčnost Evrope v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih rezultat prizadevanj umetnikov, ustvarjalcev, avtorjev in strokovnjakov, podjetij ter posameznikov s tradicionalnimi in inovativnimi sposobnostmi ter formalnimi in neformalnimi znanji, ki jih je treba ohraniti, spodbujati in ovrednotiti.

(7) Glej tudi poročilo TERA Consultants 2010 in poročilo o konkurenčnosti EU iz leta 2010, COM(2010) 614 final.

(8) Med letoma 2008 in 2011 se je zaposlovanje v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih izkazalo za bolj prilagodljivo kot celotno gospodarstvo EU.

(9) TERA Consultants, 2010.

(10) TERA Consultants, 2010.

(11) Glej: Poročilo iz leta 2006 *The Cultural Economy of Europe* (CEOE).

(12) Glej: *The study on the entrepreneurial dimension of cultural and creative industries*.

(13) UL C 175, 28.7.2009, str. 63–72.

(14) UL C 108, 30.4.2004, str. 68–77.

(15) Mnenja: UL C 181, 21.6.2012, str. 35–39; UL C 228, 22.9.2009, str. 52–55; UL C 132, 3.5.2011, str. 39–46; UL C 68, 6.3.2012, str. 28–34; UL C 48, 15.2.2011, str. 45–50; UL C 27, 3.2.2009, str. 119–122; UL C 51, 17.2.2011, str. 43–49; UL C 112, 30.4.2004, str. 57–59; UL C 110, 9.5.2006, str. 34–38; UL C 248, 25.8.2011, str. 144–148; UL C 229, 31.7.2012, str. 1–6; UL C 255, 14.10.2005, str. 39–43; UL C 117, 30.4.2004, str. 49–51; UL C 228, 22.9.2009, str. 100–102; UL C 77, 31.3.2009, str. 63–68.

3.2 EESO je prepričan, da sta kultura in ustvarjalnost ključni element identitete Unije in njene legitimnosti z vidika raznolikosti izražanja; enotnost v ustvarjalni in kulturni raznolikosti, ki morata prežemati razvoj evropskega na znanju temelječega gospodarstva.

3.3 Za spoštovanje in spodbujanje kulturne identitete Evrope ter zagotovitev popolne trajnosti kulturnih in ustvarjalnih sektorjev morajo biti ukrepi Skupnosti v prid teh sektorjev izvedeni ob spoštovanju evropskega socialnega modela, demokratičnih načel in okoljskih standardov.

3.4 Iz številnih izvedenih analiz na evropski in nacionalni ravni je jasno razvidno, da pred kulturnimi in ustvarjalnimi sektorji stojijo skupni izzivi, in sicer:

- zelo razdrobljen evropski trg;
- podjetniška struktura, ki je v 80 odstotkih sestavljena iz MSP in mikropodjetij;
- vse večji vpliv prehoda na digitalizacijo ter širjenja novih tehnologij na produktivne in distribucijske procese;
- pospešeni proces globalizacije, ki je prinesla nove subjekte in nove konkurente;
- hitro zastaranje znanja kot tudi pojavljanje vedno novih potreb;
- omejitve na področju zaščite pravic intelektualne lastnine, zlasti na mednarodni ravni;
- težaven dostop do financiranja in vlaganj v tehnološke inovacije;
- pomanjkljivosti pri zbiranju podatkov;
- odsotnost nedvoumne in mednarodno sprejete opredelitve obravnavanih sektorjev, s posebnostmi podsektorjev;
- zahteve po večjih sinergijah med ustvarjalnim in kulturnim sektorjem ter sektorjem tehnoloških inovacij;
- potreba po razvoju partnerstev med sektorji na področju izobraževanja in usposabljanja, podjetniškim sektorjem ter ustvarjalnimi in kulturnimi dejavnostmi;
- povečanje ravni kakovosti in poklicnih možnosti, ob priznavanju *ustvarjalne vrednosti* v verigi vrednot;
- boj proti socialnemu dumpingu v ustvarjalnih in kulturnih sektorjih;

3.5 Po mnenju EESO pomen in kompleksnost kulturnega in ustvarjalnega sektorja zahtevata skladen in dolgoročnejši stra-

teški načrt Skupnosti s podrobnimi nacionalnimi in regionalnimi programi dela ter merljivimi in preverljivimi cilji na podlagi časovnega načrta, ki bi pod nadzorom Komisije in Parlamenta določil prispevke in odgovornosti različnih ravni delovanja: lokalne, regionalne, nacionalne in evropske.

3.6 Odbor zato poziva Komisijo, naj oblikuje novo srednje-ročno do dolgoročno strategijo, ki bi bila usklajena in bi temeljila na skupni viziji do leta 2020 ter bi v celoti upoštevala posebnosti kulturnih in ustvarjalnih sektorjev ter oblikovala okvir za jamstvo, ki je nujen za inovativne naložbe v teh sektorjih in za razvoj kvalificiranih človeških virov.

3.7 Poleg tega mora takšna strategija nujno upoštevati, da je za kulturne in ustvarjalne sektorje značilen nesorazmerno velik odstotek neobičajnih zaposlitev, zlasti občasnega dela z velikim številom časovnih samostojnih zaposlitev, izredno velikim številom samozaposlenih oseb in mikropodjetij, v katerih je pogosto zaposlena le ena oseba, ter mnogimi MSP z manj kot 10 zaposlenimi⁽¹⁶⁾. Plačilo zaposlenih v tem sektorju je tako pogosto neredno in včasih blizu ali pod pragom revščine.

3.8 Mnogi zaposleni se soočajo s težavnimi pogoji dela in so brez pravic do osnovnega socialnega varstva. Posebno ženske, ki so zaposlene v tem sektorju in predstavljajo velik delež njegove delovne sile, so še bolj diskriminirane, predvsem ko gre za pogoje zaposlovanja in dela z velikimi neenakostmi na ravni plač in plačila.

3.9 Sektor ima sorazmerno visoko število samozaposlenih oseb. Ta kategorija je pogosto razdeljena na dve skrajnosti: na eni strani so visoko usposobljeni in izjemno izkušeni strokovnjaki, ki imajo močan položaj na trgu; na drugi pa samozaposlene osebe, ki jim status omogoča zgolj delo za nizko plačilo, njihovim strankam pa čim manjše upravno in finančno breme. Mednarodna organizacija dela je že pred časom opozorila na možne zlorabe v tem sektorju⁽¹⁷⁾.

3.9.1 Res pa je tudi, da je gospodarska kriza z varčevalnimi ukrepi in doslej največjimi rezi v javna sredstva za pomoč kulturi po vsej Evropi prizadela celoten kulturni in ustvarjalni sektor.

3.10 Po mnenju EESO je treba ukrepe, ki jih je priporočil v svojih mnenjih in so namenjeni predvidevanju procesov prestrukturiranja⁽¹⁸⁾, izvajati tudi v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih. Tehnologije in poslovni modeli v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih se zaradi digitalizacije tiskanih medijev, zmanjševanja javnih sredstev, pripojitev in združitvev podjetij hitro spreminjajo in mnoga velika podjetja izvajajo prestrukturiranje proizvodnje.

⁽¹⁶⁾ Na ravni EU-27 je delež začasno zaposlenih v kulturnih sektorjih 25-odstoten v primerjavi z 19-odstotnim deležem začasno zaposlenih na splošno gledano, delež oseb, ki delajo od doma, pa je v kulturnih sektorjih dvakrat večji (26 %) od deleža v vseh sektorjih. Tudi odstotek oseb, ki opravljajo več kot eno vrsto dela, je v kulturnem sektorju višje (6 %) glede na odstotek vseh zaposlenih (4 %). Glej: *Cultural Statistics*, Eurostat pocketbooks, izdaja leta 2011.

⁽¹⁷⁾ Glej mnenje CESE o zlorabi statusa samozaposlene osebe, UL C 161, 6.6.2013.

⁽¹⁸⁾ UL C 299, 4.10.2012, str. 54–59.

3.11 Tovrstne spremembe imajo neposreden vpliv na zaposlene v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih, ki se dejansko pokaže v obliki odpuščanja, pritiskov na plače, načrtov za predčasno upokojevanje, znatnejšega zaposlovanja za določen čas, slabšanja delovnih pogojev in povečanja stresa, krajšanja pogodb o zaposlitvi in pomanjkljivega obveščanja in svetovanja zaposlenim.

3.12 Za zagotovitev kulturne raznolikosti in bogastva Unije se je po mnenju Odbora treba izogniti pretirani koncentraciji, tako z vidika produkcije kot tudi z vidika distribucije; EESO predlaga, da se da prednost digitalnim mrežam in metaokrožjem, v okviru katerih bi bilo mogoče doseči kritično maso naložb, okrepiti raziskave in prodreti na mednarodne trge, s čimer bi se ohranila delovna mesta.

3.13 Prav tako so po mnenju EESO potrebna skupna prizadevanja na evropski in nacionalni ravni za podporo programov usposabljanja in pridobivanja kvalifikacij novih in posodobljenih profilov poklicev z ukrepi vseživljenjskega učenja, da se upoštevajo spremembe, ki se dogajajo v tem sektorju, in razvijeta strokovnost in znanje, ki se nenehno prilagajata. Pospešitev naložb v posodabljanje sistemov izobraževanja in usposabljanja umetnikov, ustvarjalcev in zaposlenih v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih je nujna, da se ohrani sedanjí vodilni položaj EU in uresničijo cilji strategije Evropa 2020.

3.13.1 Takšni ukrepi so še toliko bolj nujni zaradi temeljitih sprememb, ki so posledica razvoja svetovne konkurence na splošno, kar je razvidno tudi pri strokovnem intelektualnem delu, zaradi česar je treba ves čas razvijati nove koncepte in načine opravljanja dela, ki zahteva visoko strokovnost, kot so evropske zadruge znanja.

3.14 Če "se mora pri finančnih institucijah povečati ozaveščenost o gospodarskem potencialu teh sektorjev in razvoj njihovih zmogljivosti za ovrednotenje podjetij, ki temeljijo na neopredmetenih sredstvih", kot poudarja Komisija, mora to veljati **predvsem za proračunski okvir Skupnosti za obdobje 2014–2020**, z odpravo obstoječih negotovosti – ki so najbolj značilne za Erasmus –, tako da se preoblikujejo programi in instrumenti pomoči Skupnosti (strukturni skladi, EIB, Evropski investicijski sklad itd.) ter vključijo in prednostno obravnavajo "netehnološke" inovacije in mednarodno konkurenčno načrtovanje v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih.

3.15 **Pri pripravi prihodnje kohezijske politike od leta 2014 dalje** je treba izkoristiti izkušnje projektov in študij o oblikovanju instrumentov, ki bi sprostili celoten potencial ustvarjalne industrije; po mnenju EESO je treba kulturne in ustvarjalne sektorje vključiti v okvir celostnih strategij regionalnega ali lokalnega razvoja v sodelovanju z javnimi organi in ustreznimi organizacijami, ki zastopajo organizirano civilno družbo.

3.16 Potreben je **okvir Skupnosti za spodbujanje mobilnosti umetnikov in ustvarjalcev**, njihovih del, storitev in sistemov distribucije z vzajemnim priznavanjem kvalifikacij, naprednimi instrumenti na področju izobraževanja in usposabljanja tako znotraj kot tudi zunaj **evropskega kulturnega in ustvarjalnega prostora**, ki bi v praksi uresničil priporočila skupine strokovnjakov za mobilnost umetnikov, ki jo je ustanovila Komisija, na to temo ⁽¹⁹⁾.

3.17 EESO poudarja, da kulturne in ustvarjalne industrije prispevajo k spodbujanju prestrukturiranja lokalnih gospodarstev, tako da podpirajo nastanek novih gospodarskih dejavnosti, ustvarjajo nova in trajnostna delovna mesta ⁽²⁰⁾, povečujejo privlačnost evropskih regij in mest, kakor je opisano v študiji *The rise of the creative class* (Vzpon ustvarjalnega razreda) ⁽²¹⁾.

3.18 Po mnenju EESO bi moral biti osrednji element resnične nove strategije za kulturne in ustvarjalne sektorje akcijski načrt Skupnosti z naslovom *Creative Europe Open to the World*-CEOW (Ustvarjalna Evropa na svetovnem odru), da se zagotovi sodelovanje umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih industrij, zlasti MSP, **na ključnih mednarodnih trgih** z uvedbo posebnih režimov za spodbujanje izmenjav s tretjimi državami in z dogovorom o natančnih in zavezujočih določbah v dvostranskih in večstranskih sporazumih Unije.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Spodbujanje ustreznega ureditvenega okvira

4.1.1 Države članice in Komisija bi morale – s popolno podporo in aktivnim sodelovanjem socialnih partnerjev – sprejeti posebne regulativne ukrepe, ki bi bili prilagojeni posebnostim kulturnih in ustvarjalnih sektorjev in bi vključevali ustrezna pravila o konkurenci za preprečevanje pretiranih koncentracij na trgu in ohranitev kulturne raznolikosti, bogate izbire za potrošnika ter različnih oblik podjetništva.

4.1.2 Države članice bi morale zmanjšati upravno breme in birokratske postopke, ki zlasti bremenijo MSP ter samozaposlene osebe v ustvarjalnih in kulturnih sektorjih, tako da se poenostavijo postopki za opravljanje storitev ter spodbudi mobilnost storitev, umetnikov in kulturnih delavcev.

4.2 Dostop do financiranja, finančne podpore EU in javno-zasebnega partnerstva

4.2.1 Kulturni in ustvarjalni sektorji so tudi takrat, kadar so v glavnem tržno naravnani, vedno sad ustvarjalnih posameznikov, avtorjev, umetnikov, igralcev in izvajalcev, ki potrebujejo enostaven dostop do finančnih sredstev in posojil: ključno je finančno pomoč kulturnim in ustvarjalnim sektorjem povezati z ustvarjanjem in ohranjanjem dobrih delovnih pogojev za vse kategorije zaposlenih tudi s finančnega vidika.

⁽¹⁹⁾ Glej: http://ec.europa.eu/culture/documents/moc_final_report_en.pdf.

⁽²⁰⁾ Glej pobudo za zaposlovanje mladih, evropski vrh z dne 8. februarja 2013.

⁽²¹⁾ Richard Florida, ameriški strokovnjak na področju razvoja mest.

4.2.2 Zato je pomembno oblikovati davčno okolje, ki podpira razvoj MSP in samozaposlenih oseb, z oprostitvami, ki preprečujejo dvojno obdavčenje v primeru čezmejne in nadnacionalne mobilnosti, ter ustreznimi režimi socialne zaščite.

4.2.3 EU in države članice morajo spodbujati sodelovanje med javnim in zasebnim sektorjem za zagotovitev trajnosti kulturnih in ustvarjalnih sektorjev ter podpora kulturne raznolikosti dobrin in storitev.

4.2.4 EU in države članice morajo podpreti mehanizme primerjalne analize o določbah glede jamstva, posojil, naložb in spodbud izvoza, da se za ustvarjalne in kulturne projekte olajšajo pogoji za dostop do zasebnih virov financiranja in spodbudijo povezave med nekomercialnimi sektorji, ki pogosto prejemajo javna sredstva, in sektorji, ki so bolj poslovno usmerjeni, kot so oblikovanje, moda in oglaševanje.

4.2.4.1 EESO predlaga pripravo:

- evidence glavnih evropskih ukrepov za kulturni in ustvarjalni sektor v preteklih treh letih;
- pregleda posebnega financiranja kulturnih in ustvarjalnih sektorjev v preteklih treh letih;
- pregledne tabele rezultatov uporabe odprte metode koordinacije v okviru kulturnih in ustvarjalnih sektorjev.

4.3 Ustvarjalno in kulturno podjetništvo ter poslovni modeli

4.3.1 Razvoj novih poslovnih modelov zahteva sprejetje novih oblik digitalizacije, ustvarjanja remiksov, t. i. *mashing and sampling*, kar pomeni, da iz že obstoječih nosilcev vzamemo digitalno multimedijsko datoteko, ki vsebuje določen segment ali cel sklop segmentov, kot so besedilo, grafika, zvok, video in animacija, in na podlagi tega ustvarimo novo delo ali vzorec.

4.3.2 Model ustvarjalnosti za socialno kakovost se dejansko nanaša na kulturo, ozemlje in družbo v ustvarjalnih območjih, z vključitvijo ukrepov za mobilizacijo znanja in promocijo oblikovalca kot neke vrste borznega posrednika ali pospeševalca procesov posredovanja med razvojem, tehnologijo in proizvodnjo.

4.3.3 EESO meni, da je treba ovrednotiti nove poslovne modele, v katerih je oblikovanje vključeno v verigo vrednot in so vsi akterji zmožni zagotoviti dodano vrednost proizvodom in procesom, ki jih je mogoče opredeliti kot primere evropske odličnosti.

4.3.4 Po mnenju EESO je prav tako pomembno spodbujati čezmejno in nadnacionalno mobilnost ter privabljanje strokovnjakov in talentiranih posameznikov ter tudi prenos znanja, izmenjavo izkušenj in podjetniških sposobnosti, oblikovanje mrež in grozdov med različnimi akterji EU in različnimi gospodarskimi sektorji na ozemlju EU.

V Bruslju, 17. aprila 2013

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE